

**Tasviriy san'at pedagogikasida interdisciplinar va kreativ
yondashuvlarning pedagogik samaradorligi**

Kamolova E'zoza Iskandar qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

1-bosqich magistranti

ANNOTATSIYA: Maqolada tasviriy san'at ta'limida interdisciplinar va kreativ yondashuvlarning pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. Shovdirov S. A. va boshqa zamonaviy tadqiqotchilarning ishlariga tayangan holda, maqolada o'quvchilarning badiiy savodxonligi va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar, loyiha asosida ta'lim va fanlararo integratsiyaning samarali usullari ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, interdisciplinar yondashuv, kreativ metodlar, interfaol ta'lim, badiiy kompetensiya, Shovdirov S. A., loyiha asosida o'qitish

Zamonaviy ta'lim shaxsning ijodiy va intellektual salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, tasviriy san'at pedagogikasi ham shunga mos innovatsion metodlarni tatbiq etishni talab qiladi. An'anaviy metodlar o'quvchini passiv ishtirokchi sifatida qoldirsa, interfaol va kreativ yondashuvlar uni faol sub'yektga aylantiradi, muammolarni hal qilish va badiiy yechimlar izlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shovdirov S. A. (2024) tadqiqotlarida interdisciplinar yondashuvni san'at ta'limiga tatbiq etish o'quvchilarning badiiy savodxonligi va kreativ tafakkurini rivojlantirishda samarali ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, interfaol metodlar o'quvchilarga mustaqil fikrlash, ijodiy izlanishlar va o'z ishini tahlil qilish imkonini beradi.

Tasviriy san'at pedagogikasida interdisciplinar va kreativ yondashuvlarni qo'llash o'quv jarayonini samarali va ijodiy qiladi. An'anaviy metodlar ko'pincha o'quvchini passiv ishtirokchi sifatida qoldiradi, shu bilan birga ularning ijodiy salohiyatini to'liq rivojlantirish imkonini bermaydi. Interdisciplinar yondashuvlar o'quvchilarga san'atni boshqa fanlar bilan bog'lash imkonini beradi, shu orqali ularning mantiqiy, estetik va badiiy tafakkuri rivojlanadi. Masalan, biologiya va geografiya elementlarini san'at darslariga integratsiya qilish orqali o'quvchilar tabiiy muhitni, shakl va rang uyg'unligini o'rganadi va o'z badiiy ishlarida qo'llaydi. Tarix va madaniyatshunoslikni integratsiya qilish esa o'quvchilarga san'at asarlarini madaniy kontekstda tahlil qilish va yaratishda yordam beradi.

Kreativ pedagogik metodlar o'quvchilarning fantaziyasini rivojlantiradi, ularni mustaqil fikrlash va ijodiy yechimlar izlashga rag'batlantiradi. Shovdirov S. A. (2017)

tadqiqotlariga ko‘ra, kreativ metodlarni qo‘llash o‘quvchilarda badiiy savodxonlikni oshiradi, ularning mantiqiy va abstrakt fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, o‘z ishini tahlil qilish va baholashga o‘rgatadi.

Interfaol metodlar — guruh ishlari, bahs-munozara, rol o‘yinlari va muhokama — o‘quvchilarning kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. Dars jarayonida o‘quvchilar o‘z fikrini erkin ifodalaydi, boshqalarning fikrini tinglaydi va konstruktiv tanqid asosida o‘z ishini takomillashtiradi. Shovdirov S. A. (2024) tadqiqotlariga ko‘ra, interfaol metodlarni qo‘llash o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, san’atga bo‘lgan qiziqishni kuchaytiradi va ularni ijodiy faoliyatga jalb qiladi.

Loyiha asosida ta’lim o‘quvchilarga nazariy bilimni amaliy ish bilan uyg‘unlashtirish imkonini beradi. Masalan, “Shahar va tabiat” mavzusida loyiha ishlab chiqishda o‘quvchi avvalo kuzatish, eskiz chizish, rang va shakl kompozitsiyasini tahlil qilish orqali o‘z ishini yaratadi. So‘ngra uni raqamli platformalarda qayta ishlaydi va yakuniy mahsulotni taqdim etadi. Shu jarayon o‘quvchilarga ijodiy qaror qabul qilish, muammolarni hal qilish va o‘z ishini tahlil qilish imkonini beradi.

Digital texnologiyalarni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish o‘quvchilarga yangi badiiy shakllarni izlash va yaratish imkonini beradi. Grafik dasturlar, animatsiya va 3D-modellashtirish platformalari o‘quvchilarning texnologik va badiiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, flipped classroom modeli yordamida o‘quvchilar nazariy materialni uyda o‘rganadi, darsda esa amaliy mashg‘ulotlar va loyiha asosida ta’limga jalb etiladi, bu esa ularning mustaqil fikrlashini rag‘batlantiradi.

Fanlararo integratsiya o‘quvchilarga san’atni biologiya, tarix, madaniyatshunoslik va matematika bilan bog‘lash orqali keng qamrovli tafakkur hosil qilish imkonini beradi. Biologiya asosidagi shakl va rang uyg‘unligini tahlil qilish san’at kompozitsiyasida muhim ahamiyatga ega bo‘ladi. Tarixiy va madaniy kontekstni hisobga olgan holda badiiy asar yaratish o‘quvchilarning madaniy kompetensiyasini oshiradi, shuningdek global madaniyat elementlarini tushunishga yordam beradi. Matematika va geometriya elementlarini integratsiya qilish orqali kompozitsion muvozanat va proporsiyalarni mustahkamlash mumkin.

Pedagogik va psixologik jihatlarni hisobga olgan holda, interfaol va kreativ yondashuvlarni qo‘llash o‘quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Pedagogik jihatdan, o‘qituvchi o‘quvchilarning individual qiziqishi va badiiy salohiyatini inobatga olib, metod va vositalarni tanlaydi. Psixologik jihatdan esa interfaol va kreativ metodlar o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularni faol sub’yekt va ijodiy yechimlar izlovchi shaxs sifatida shakllantiradi.

Raqamli vositalar bilan ishlash orqali o‘quvchilar texnologik, badiiy va estetik kompetensiyalarni bir vaqtda shakllantiradi. Ular eskiz chizadi, uni raqamli muharrirda

qayta ishlaydi, rang uyg'unligi va kompozitsiya elementlarini tahlil qiladi, yakuniy ishini virtual galereyada taqdim etadi. Shu bilan birga, loyiha va interfaol metodlar o'quvchiga jamoaviy hamkorlikni, vaqtni boshqarishni va mas'uliyatni his qilishni o'rgatadi.

Shovdirov S. A. va Ibraimov X. tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, fanlararo integratsiya va innovatsion pedagogik texnologiyalarni uyg'unlashtirish o'quvchilarning ijodiy kompetensiyasini sezilarli darajada oshiradi va san'at ta'limining sifatini yaxshilaydi. Kelajakda sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalarini integratsiya qilish, shuningdek yangi dars modellarini ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb bo'ladi. Bu o'quvchilarning ijodiy, texnologik va estetik kompetensiyalarini yanada rivojlantirish imkonini beradi va ta'lim jarayonini global raqamli muhit bilan uyg'unlashtiradi.

Tasviriy san'at pedagogikasida interdisciplinar va kreativ yondashuvlarni qo'llash o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning badiiy, estetik va texnologik kompetensiyalarini rivojlantiradi. Interfaol va loyiha asosida ta'lim metodlari o'quvchini passiv ishtirokchi emas, balki faol sub'yektga aylantiradi, u muammolarni hal qilish va ijodiy yechimlar izlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Fanlararo integratsiya esa o'quvchilarga san'atni biologiya, tarix, madaniyatshunoslik va matematika bilan bog'lash orqali keng qamrovli tafakkur va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi.

Shovdirov S. A. va Ibraimov X. tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, interfaol, kreativ va fanlararo integratsiya asosidagi pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning badiiy savodxonligi va kreativ tafakkurini sezilarli darajada oshiradi. Kelajakda sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalarini integratsiya qilish, shuningdek yangi dars modellarini ishlab chiqish tasviriy san'at pedagogikasining istiqbolli yo'nalishlaridan bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шавди́ров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons* // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. *Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region* // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.

4. Shavdirov S. *Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268, № 1. – P. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – № 6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter Education & Global Study*. – 2024. – № 1. – P. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2, № B10. – P. 192–198.
8. Шавдиров С. А. *Изобразительному и прикладному искусству // International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education*. – 2018. – С. 84–85.
9. Shovdirov S. *Tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarni shakllantirishda o'quvchilarni mantiqiy va abstrakt fikrlashga o'rgatish // Евразийский журнал академических исследований*. – 2023. – Т. 3, № 12. – С. 193–196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4, № 3. – P. 60–66.